

pedig azért, hogy segítse; szíve nem érzi a boldogítást. *Lambert örgrófné.*

A gazdagság a boldogságnak sehogysem szükséges eszköze. *Marmontel.*

Gazdag haldokló: örömkönyüs rokonok. *Czuczor.*

Ha igaz, hogy az embert mind az gazdagítja, a mire nincs szüksége: akkor a böles nagyon gazdag. *La Bruyère.*

A ki azt követeli, hogy őt a gazdagságáért tiszteljék, úgy azt is jogosan követelheti, hogy az emberek tiszteljék az oly hegyet, amely aranyat tartalmaz. *Kleist.*

G a z d á s z a t.

Semmi sem oly valódi gazdagság, mint az, a mit a föld terem. *II-ik Fridrik.*

Reménytelve hinted földbe a magvat, s örömmel várod a vetés tavaszi csirázását. Csakhogy gondold meg, az idő barázdájába is tényeket hinteni, melyek esendben az örökéletre virágozzanak. *Schiller.*

Ha látod, hogy másnak vetése szebben áll,

Ne érd bé vele, hogy rajta csodálkozzál;

Hanem tudd meg okát tövéről hegyére,

S te is úgy míveljed magadét jövőre.

Czuczor.

IRODALMI ÉRTESITŐ.

Isten és lélek. (Tanulmány a vallás eredeti alapjáról.) Irta Armstrong A. Richárd. Fordította Péterfi Dénes. Kolozsvár, Ajtai K. Albert nyomdája. 1898. Ára 3 korona. 189 l.

E könyvről a folyóiratban közetlen ismertetést nem adhatván, csakis a lapokban megjelent ismertetések kivonatos közlésére szorítkozunk:

A „Magyar Kritika“ így ír a munkáról: »A mű a modern tudományos felfogás álláspontján áll, de a mellett minden sorából meleg vallásos érzés, az Istentől való áthatottság sugárzik ki. Mint jótékony, üdítő szellő hat reánk minden sora; az ember szíve-lelke egyaránt épül és emelkedik, s boldognak vallja magát, hogy értelmének egyetlen tételét, a tudomány egyetlen adatát sem kell azért megtagadnia, hogy a hit oltárán áldozhasson. Aránylag mily ritkán nyílik alkalmunk ez összhang konstatálására! S a tudomány nem kevésbé vétkes a túlkapásaiban, mint a theologia! »A fordítás jó magyaros színezetű.« A „Magyar Polgár“ következőleg: . . . »A ki egyszer belefog, letenni nem fogja, míg végig nem olvasta. A vallásos gondolkodásnak egy egész új világát nyitja meg előttünk. Bonczoló kritikája megvilágítja elménket. Nyomozásai és következtetései a hitetlent, a kételkedőt lefegyverzik, a hívőt jótékonyan megnyugtadják, megerősítik. A tudománytól látszólag lefoglalt külső és belső ter-

mészetbe visszahelyezi az élő Erőt (Istent) és benne való hitünket. S e vallási közöny korszakában jóleső felrissülést érez lelkünk, hogy az örökkévalót nem vesztettük el. A mit a dogmák már nem birnak, azt az igazi vallásbölcselek még megtehetik, hogy a mivelt emberiséget a valláshoz visszatérítsék, hogy „az élő Istentől való látogatás magasztos óráját“ olvasóikkal megoszassák. A fordító e munkában a fordításnak valódi remekét nyújtja. « Az „Ellenzék“ : Magasztos, mély értelmű dolgokról beszél ; olyanokról, a melyek mindnyájunkat érdekelnek, a melyek iránt nem lehetünk közönyösek. S oly világos, közérthető modorban szól, oly érdekesen, oly lendületes, színes nyelven s annyi igaz melegséggel, hogy önkénytelenül megkap, gondolkodásra késztet. Tudásunkat, gondolkodásunk minden megerőltetése nélkül gyarapítja, szívünket gyönyörködteti. Az angol eredetiből Péterfi Dénes fordította a tőle megszokott szép, tőrül metszett magyarsággal.»

A könyvet a lapok általában kedvezően fogadták, kivéve a nem liberális irányúakat, melyeknek a mű szelleme természetesen nem tetszik. (A.)

Dante politikai rendszere. Irta Cs. Papp József. Kolozsvár. 1897. 66 l. Ára ?

Egy-két évvel ezelőtt e hasábkon ismertettük az érdemes szerzőnek egy másik, Dantera vonatkozó füzetét, a mely Dante lélektanával foglalkozott. Most újabb könyvvel állott elé szerző, a ki a magyar Dante-irodalomnak nálunk egyik leghivatottabb képviselője. Ha jól tudjuk, doctori értekezésnek készült a mű, a mely a szélesebb körökben való elterjedést nagyon megérdemelné. Dantának „De monarchia“ cz. könyvével foglalkozik egy általános bevezetön kívül, a mely dolgozatának legbecsesebb része, három fejezetben : 1. A világbirodalom szükségességéről. 2. Hogyan szerezte meg a római nép jogosan a monarchia méltóságát ? 3. Az egyetemes császárság közvetlenül Istentől függ czimek alatt. E fejezetekben adja Dante könyvének főbb gondolatait. Dante az, ki e könyvében a philosophiai államtudomány rendszeres elméletét először adja. Ő fogta fel s értette meg először az állam igazi természetét, ethikai jelentőségét ; ő fejtegeti először az állam és egyház közti viszony problémáját tudományosan ; ő emelkedik fel először az állam autonóm eszméjéhez s ő az első a theokratia mindenhatóságának ellenségei között. Ő ott áll a fejlődésnek indult szabadság ébredésekor s politikai rendszere határvonal a lehunyor középkor s a nemzeti öntudat felkelése, a renaissance között. Ennek a kornak eszméi élnek Danteban, ki a multban gyökerezik, de a jövőbe tekint.

Szerző ez újabb művével is hézagot pótolott irodalmunkban, mely e nemű munkákban igen szegény. (G. K.)

Székely Mózes erdélyi fejedelem élet- és jellemrajza cz. munkára előfizetést hirdet Dr. Vass Miklós. E szabadsághóst a történelemírók eddig kevésbé méltányolták. Szerző igazságot kíván szolgáltatni az erdélyi fejedelemség legszomorubb korszakában szerepelt vitéz férfinak, a második unitárius-fejedeleme. A mű gondosan gyűjtött történelmi adatok alapján van megírva s hozzá „Okmánytárt“ is csatol. Előfizetési ára 1 frt, mit julius végéig kell a szerzőhöz beküldeni Székely-Udvarhelyre.

KÜLÖNFÉLÉK.

Főt. Ferencz József püspök ur máj. 28-án hivatalos látogatást tett Hódmezővásárhelyt, Boros György képv. tanácsai jegyző. Gyulay László és Albert Dénes egyh. tanácsosok kíséretében. Fogadtatása egészen meglepés számba ment. Ugy látszik, hogy az újabb idő kezdi